

У межах Салону книг і культур у місті Люксембург
у суботу 7 травня 2022 року

Пан Жак ФОР

Якою має бути мирна політика Європи перед лицем російської військової агресії проти України?

Президент асоціації Ad Pacem servandam (За мир і проти війни) пан Клод Панталеоні подякував доповідачу пану Жаку ФОРу за те, що той прийняв запрошення. Пан Жак Фор - колишній французький дипломат, який служив у Центральному управлінні Міністерства закордонних справ Франції. Він був заступником директора зі Східної Європи, заступником директора з європейського співробітництва та директором з континентальної Європи. До 2014 року він був французьким співголовою в Мінській групі ОБСЄ щодо Нагірного Карабаху. З 2008 до 2011 року він був послом Франції в кількох країнах Східної Європи, зокрема в Києві.

Президент асоціації Ad Pacem згадує, як важко було 2017 року, коли асоціацію було створено, називати **війну в Донбасі** як російським вторгненням, а **анексію Криму** - такою, що суперечить міжнародному праву. Хоча всі запрошені асоціацією україномовні та біженці відтоді голосно заявляли, що збройний конфлікт у їхній країні стосується всієї Європи, більшість європейців продовжували заперечувати це, вважаючи, що йдеться про якусь громадянську війну, в якій російськомовні сепаратисти хочуть відокремити свою територію від решти України. Водночас більшість європейців, політиків і співробітників європейських служб безпеки вже багато років знали, що російський президент скасовує всі свободи у своїй країні і поводить як диктатор. Але того, що він вторгнеться в Україну військовим шляхом, багато хто не очікував.

Після падіння Берлінської стіни 1989 року і після багатьох років більш-менш терпимого співіснування Європа переживає найбільшу кризу у відносинах із Росією. Щоб зрозуміти очевидні причини цієї кризи, більшість з яких тривалий час приховували від європейців, керівники асоціації Ad Pacem Servandam запросили фахівця з цього питання пана Жака Фора дати свої відповіді на тему, винесену в назву конференції: "Яку мирну політику повинна проводити Європа перед обличчям військової агресії Росії проти України?".

Перш ніж перейти до самої військової агресії, пан Фор нагадав **дві важливі для нього цитати**. Одна з них належить Полю Валері: "Війну роблять люди, які не знають один одного, але її організують люди, які знають один одного". Інша - з преамбули установчого акта ЮНЕСКО: "Війна - в умах людей". На думку пана Фора, саме у свідомості людей ми маємо намагатися боротися з нею.

21 лютого 2022 року Путін оголосив росіянам по телевізійних каналах країни про початок **спеціальної військової операції** з надання допомоги росіянам і російськомовним жителям Донбасу, яким нацистська влада в Києві погрозувала геноцидом. Для цього він поставив перед Україною **три завдання**: демілітаризація, денацифікація і реструктуризація. Говорячи це, пан Путін, на думку пана Фора, є

брехуном, який просто виставляє світ на посміховисько. І у своєму виступі доповідач пункт за пунктом показав необґрунтованість тверджень російського президента.

З приводу **демлітаризації** пан Фор сказав, що Радянський Союз формально існував як держава з 1922 року до свого розпаду наприкінці 1991 року. Поряд із Російською Соціалістичною Республікою існувало чотирнадцять інших радянських республік, однією з яких була Україна. У 1991 році, наприкінці президентства Михайла Горбачова, радянські республіки по черзі взяли курс на незалежність. Російська Республіка стала Російською Федерацією, яка також претендувала і претендує на роль єдиної законної спадкоємиці Радянського Союзу. Однак зі зникненням Радянського Союзу постає питання про те, як розділити спадщину цього союзу. **За часів СРСР** на частку України припадало близько 40% промислового і 35% сільськогосподарського потенціалу. На території Української Радянської Соціалістичної Республіки були створені важливі виробництва в галузі металургії, чорної металургії, хімічної промисловості та цілий військово-промисловий комплекс, який обслуговував армію. **Військова міць СРСР** багато в чому завдячувала цим українським підприємствам; наприклад, міжконтинентальні ракети СС 24 і СС 25 виробляли в Дніпропетровську (нині Дніпро). Недалеко від Києва на заводах Антонова були побудовані найбільші авіаносці. В Україні також перебував увесь ядерний арсенал Червоної Армії, включно з близько 1300 міжконтинентальними ракетами з такою ж кількістю ядерних боєголовок. **В угоді 1994 року** всі колишні радянські республіки, що стали незалежними, домовилися з Російською Федерацією про повернення всього ядерного арсеналу, що знаходиться на їхній території. Натомість Російська Федерація підписала **двосторонню угоду** з Україною, в якій вона поважала суверенітет і територіальну цілісність України в існуючих кордонах. І вона взяла на себе зобов'язання не використовувати політичний чи економічний тиск або силу проти України, щоб примусити її ухвалювати рішення на догоду Росії.

У **1997** році, в рамках другої важливої **угоди між Росією та Україною**, радянський Чорноморський флот, розміщений у Севастополі, мав бути розділений між двома країнами. Близько 100 кораблів (найкращих, за словами Фора) відійшли до Росії, а решта - до України.

У третій угоді, укладеній **2010** року, проросійськи налаштований президент України Янукович хотів отримувати газ із Росії за вигідною ціною. Своєю чергою, президент Медведев і прем'єр-міністр Путін попросили продовжити термін дії російсько-української угоди, яка дозволяла контрактне базування російського флоту в Севастополі, а також розміщення контингенту чисельністю близько 25 000 військовослужбовців (моряків, льотчиків, піхотинців) на території Криму, до 2042 року. Беручи до уваги, що **різниця в силах** між російською та українською арміями становить **1 до 20**, Жак Фор дійшов висновку, що з погляду безпеки Україна не становила **жодної загрози** для Російської Федерації на 24 лютого 2022 року. Наразі українська армія налічує близько 300 000 військовослужбовців в армії, ВПС і ВМС. У той час як Росія може мати не менше дев'ятисот шістдесят тисяч солдатів. Як Україна може загрожувати Росії?

Потім пан Фор перейшов до другої мети Путіна, яка полягає в **денацифікації** України. Україна не є нацистською державою, тому що з 1991 року влада в цій країні обирається демократичним шляхом, президенти змінювали один одного кожні чотири роки.

Відтоді було обрано п'ять різних президентів. А як щодо Росії, де Путін залишається при владі з 2000 року, якщо не брати до уваги інтермедію Медведєва, який був президентом з 2008 до 2012 року, і після закінчення терміну його повноважень, на наступних виборах президентське крісло знову було віддано Путіну. Цей прийом було зроблено тому, що російська Конституція не дозволяла обирати народних обранців на третій термін поспіль. Тепер Путін вніс зміни до Конституції Російської Федерації, щоб забезпечити збереження своєї влади до 2036 року.

Чому Путін стверджує, що **влада в Києві - це інспірована США фашистська і нацистська влада**? У цього кроку Путіна є дві причини. З одного боку, це походить від важливості історичного нарративу, спочатку радянського, а тепер російського, про Другу світову війну, яку в Росії називають **Великою Вітчизняною**. У цих міркуваннях російська влада забуває сказати, що для Радянського Союзу Велика Вітчизняна війна почалася 26 червня 1941 року, коли нацистська Німеччина напала на СРСР. Але з 23 серпня 1939 року до 24 червня 1941 року діяв **пакт Ріббентропа-Молотова**, і сталінський СРСР був союзником гітлерівської Німеччини. Ці два союзники дуже добре домовилися напасти на Польщу і розділити її між собою. А СРСР убив близько двадцяти двох тисяч поляків під Катинню. Але також очевидно, що для сьогоденної Росії розплата була важкою - **близько двадцяти двох мільйонів радянських людей** загинули в тій Другій світовій війні. Але Путін забуває згадати, що в цій цифрі близько **8,6 млн українців**, які служили в Червоній армії. Вони не були нацистами, бо боролися з нацизмом.

То чому ж Путін ображає український уряд у тому, що він є нацистським? Це пов'язано з незаконним приєднанням Криму до Росії **2014 року**, яке українці не визнали. На той час українська армія була занадто слабка, щоб протистояти двадцяти п'яти тисячам російських військ, розміщених там. Таким чином, анексія була здійснена без особливого опору з боку української армії. Але водночас український народ повстав проти свого **президента Януковича**, який наприкінці 2013 року під тиском Путіна і Медведєва відмовився підписати угоду про асоціацію з Європейським Союзом. Український народ повстав проти цього заходу, і в січні-лютому 2014 року відбулося повстання на Майдані. Янукович наказав своїй міліції стріляти в демонстрантів, і сто людей загинули. Рада, український парламент, проголосувала за усунення президента Януковича з посади, і його вивезли на вертольоті в Росію. У цей момент Росія заговорила про незаконний переворот в Україні, хоча українських конституційних процедур було дотримано до дрібниць. Президент Ради став тимчасовим главою держави з єдиним обов'язком підготуватися до наступних президентських виборів, які відбулися в травні-червні 2014 року. Лише після цього новий президент Порошенко направив українську армію проти учасників перевороту на Донбасі. Ці сепаратисти стверджували, що це було повстання проти Києва, тоді як усе **було підготовлено й організовано в Москві**. Повстанським рухом у Донбасі керували агенти ФСБ Росії, зокрема Гіркін. З 2014 року до сьогодні Україна веде війну в Донбасі проти Росії. Дві самопроголошені республіки - Луганська і Донецька - раніше не були озброєні. Саме російська армія прийшла воювати за них і привезла свою військову техніку. Отже, Путін називає **уряд Кива нацистами**, бо він каже, що 2014 рік - це не революція, а незаконний переворот. Тому він називає нинішній український уряд нацистським, бо не може його терпіти. Для нього Янукович буде законним президентом, який був незаконно повалений. Саме тому він називає український уряд нацистським.

На початку незалежності в Україні було тільки два **крайньо праві** угруповання: партія "Свобода" і "Правий сектор" (підтримуваний олігархом Коломойським). Остання була дуже помітною у 2014 році під час Майдану та під час захисту Донбасу, де вона стояла разом із регулярною армією в обороні від Москви. Обидві групи дотримувалися ультраправой ідеології. Вони висунули своїх кандидатів на виборах у червні 2014 року і отримали 0,8% і 1,8% голосів відповідно, при цьому шість депутатів були від "Правого сектора". У Росії, з іншого боку, ми бачимо великі ультраправі партії, заохочувані широкими верствами населення та урядом. Наприклад, Ліберально-демократична партія Росії Жириновського має тридцять шість депутатів у Думі.

Своїм військовим вторгненням в Україну Путін переслідує третю мету: **реструктуризацію** країни. Однак пан Фор зазначає, що з моменту здобуття незалежності Україна лише реформувала і реструктуривала себе в демократичному, політичному, економічному та військовому плані. Українці справді будують свою власну історію. Протягом **довгої історії царської імперії** Україна вже існувала, але їй завжди відмовляли в праві на державне самоврядування. Уже російська імператриця Катерина II поклала край козачій державі XVII-XVIII ст., скасувавши всі її привілеї. Також **неправильно**, як стверджує Путін, казати, що **Київ - мати міст руських**. Попри те, що він був найбільшим містом за часів становлення царської імперії в 16 і 17 століттях. Київ був заснований у 9 столітті варягами, вікінгами зі Скандинавії, коли Москви ще не існувало. Їхнє правління тривало доти, доки монголи з Центральної Азії не вторглися в країну і не завоювали її. Російське походження Києва є хибним, і Путін не бере до уваги сильну політику русифікації за царської імперії. Ця русифікація супроводжувалася репресіями проти української мови та літератури. Провідний поет **Тарас Шевченко** був засуджений царською імперією як націоналіст. Його вислали в пустелю в Казахстані за те, що він писав українською і хотів говорити цією мовою, тоді як царські міністри освіти, зокрема, указами 1863 року, заборонили викладання та публікації українською мовою. На копії вироку Тарасу Шевченку сам цар написав: "із заборонаю писати і малювати". Своїм твором "Кобзар" Шевченко поклав початок українській літературі.

Пану Фору довелося відповісти на кілька поставлених йому запитань. Перше - чи розглядався вступ низки країн Східної Європи до **НАТО** після 1991 року як загроза для Росії і причина її військової агресії в Україні. Пан Фор пояснив, що з 1945 до 1991 року світ був біполярним: на одному боці перебували Сполучені Штати, а на іншому - Радянський Союз. Ці два полюси керували всім у своєму власному таборі. У 1991 році цей біполярний світ зник, і протягом десяти років Сполучені Штати поводитися так, ніби вони були єдиною великою державою. Міністр закордонних справ Франції говорив про "американську гіпердержаву". **Незалежність п'ятнадцяти радянських республік** змусила їх зменшити свою залежність від Росії шляхом встановлення контактів з Європейським союзом, Сполученими Штатами, країнами Азії та Близького Сходу. Ці держави (колишні республіки СРСР) виробили свою власну орієнтацію, що дуже не сподобалося Володимиру Путіну, який бачить себе у своїй історичній ролі об'єднувача колишніх російських земель, як до нього були Петро Великий і Йосип Сталін. Фор наполягав на тому, що між **НАТО** і Росією ніколи не було договору, який би передбачав, що пакт НАТО не може бути поширений на Східну Європу. Чому країни-члени НАТО відмовляються дозволити країнам, які вийшли з колишнього

соціалістичного табору, приєднатися до Атлантичного альянсу? Ці країни залишаються **вільними у виборі НАТО**, якщо вони вважають, що зможуть забезпечити свою безпеку після вісімдесяти років радянського панування. Путін і російське керівництво хочуть заборонити таке зближення, тому що вони хочуть, щоб ці країни залишалися у складі Росії з обмеженим суверенітетом.

НАТО зробила Росії кілька пропозицій: партнерство НАТО-Росія, а потім Рада співробітництва НАТО-Росія. Щоразу Росія відмовлялася, тому що під час переговорів з економічних, політичних, господарських і військових питань мислення російських чиновників завжди було **"що наше - то наше (російське), а що ваше (західне) - це ми можемо обговорювати"**. У результаті східноєвропейські держави вступили до НАТО, щоб забезпечити власну безпеку. У цьому сенсі Фор вважає, що Франція і Німеччина припустилися помилки 2008 року, не прийнявши заявку Грузії та України на членство в НАТО.

На запитання, чому дипломатам не вдалося запобігти війні в Україні, Фор відповів, що дипломатія - це завжди необхідність і обов'язок говорити зі своїм супротивником або ворогом. У нас було дві угоди, одна у **2005 році, а інша у 2014 році**. Обидві вони, підписані в **Мінську**, передбачали можливість врегулювання війни на Донбасі, розпочатої росіянами, шляхом переговорів. **Трьома ключовими положеннями** цих угод були, **по-перше**, досягнення припинення вогню шляхом відведення обох сторін фронту на певну відстань одна від одної, **а по-друге**, необхідність проведення вільних виборів під міжнародним наглядом ОБСЄ у двох сепаратистських республіках - Донецькій і Луганській. Але росіяни не хотіли цих вільних виборів, тому що вони хотіли організувати їх самі, як у Криму. Тільки ті, хто кричав "Хай живе Путін", будуть кандидатами, а вибори відбуватимуться в присутності російських солдатів, а не під міжнародним наглядом ОБСЄ. **Третє** положення передбачало створення парламентом Києва особливого статусу для двох утворень, що відкололися, - Донецька і Луганська в українському парламенті. Але ці два представництва могли бути сформовані тільки за умови проведення вільних виборів у цих двох утвореннях. Оскільки Росія не визнала ці вибори, особливий статус для цих двох самопроголошених утворень так і не з'явився.

Чи чинять **санкції проти Росії** вплив і чи змушують Росію відступити? На думку пана Фора, ці санкції бувають трьох видів. По-перше, вони спрямовані проти політичних діячів, які голосували за визнання Росією територій Донецька і Луганська, а також за початок і продовження війни проти України. Ці різні пакети санкцій призвели до наслідків для Росії, яка є єдиною державою у світі, де весь політичний склад перебуває під санкціями. Друга категорія санкцій передбачає уповільнення або навіть припинення торгівлі з Росією, особливо торгівлі, яка стимулює російське військово-виробництво (зброя, ракети, снаряди). Мета - позбавити Росію сировини для електронних компонентів військової промисловості. Третій тип санкцій зачіпає роздрібну торгівлю, продукти харчування та ліки. Наразі, за словами Фора, ефект від цих санкцій не надто помітний на російському ринку. Але коли встановлювалися ці санкції, європейці були обережними і не включили в них вуглеводні, тому що деякі європейські держави дуже залежні від них.

Помітно також, що **значна кількість держав у світі не поділяють європейських санкцій**. Це пов'язано з тим, що вони залежать від сировини, зброї або іншої продукції, яку їм продає Росія.

Чи є Володимир Путін людиною, схильною до фрустрації, через те, що він не може нав'язати українцям свої політичні погляди і хоче підпорядкувати їх силою зброї? Путін неодноразово заявляв, що не вірить в існування української держави, української нації і народу. **Білоруси, українці та росіяни для Путіна - це один і той самий народ**, з однією і тією самою мовою та однією і тією самою культурою. Для нього існує тільки один російський світ. Своєю агресією проти України Путін хоче ввести цю країну в сферу російського миру. Він посилається на **царське завоювання, яке, починаючи з 1763 року**, називало новозавойовані території на південному сході України і в Криму **"Новою Росією"**. І як за часів царів і Сталіна, Путін виганяє і депортує місцеве населення і завозить російських поселенців. Коли на цих територіях живуть росіяни, російське керівництво може сказати, що цих росіян там треба захищати і відстоювати їхні інтереси.

Відповідаючи на запитання, чи перебуває Європа на шляху до миру чи війни з Росією, пан Фор нагадав стару приказку "Si vis pacem, para bellum" (якщо хочеш миру, готуйся до війни). Європа перебуває в цій фазі, підтримуючи боротьбу українців, тому що, на думку пана Фора, **Путін веде війну на території України проти Західної Європи**. Він не любить Україну, бо не може змиритися з тим, що український народ вигнав хижого і корумпованого колишнього президента Януковича. Для Путіна помаранчева революція була не революцією, а державним переворотом, підготовленим ЦРУ і США. Але для Фора не було необхідності в США, щоб український народ повстав у 2004 і 2014 роках. **Українці повстали самі**. Якщо Європа не надасть Україні військову допомогу, є ризик, що українська територія значно скоротиться. І єдність Європи та США має бути стійкою. Дійсно, кожна держава має свої власні економічні та політичні інтереси, які не обов'язково збігаються з інтересами інших держав. На цьому рівні важливі інтереси, а не друзі.

Насамперед, ми маємо допомогти Україні встояти, тому що коли росіяни вважатимуть за необхідне вести переговори, Україна має бути в позиції сили, а не слабкості. І ми не повинні миритися з тим, що Росія повинна окупувати чверть або навіть половину української території. На думку європейських та американських військових спеціалістів, зброя, яку отримує Україна, дедалі більше має бути **наступальною (танки та артилерія)**, щоб зупинити просування Росії. Оскільки українським солдатам доведеться протягом кількох тижнів або навіть місяців тренуватися з новою зброєю, конфлікт триватиме довго.

Президент Франції Е. Макрон вважає за краще часто дзвонити Володимирі Путіну, тому що для нього важливо тримати відкритим канал перемовин, щоб згодом мати змогу домовитися про вихід із конфлікту, навіть якщо всі телефонні дзвінки не принесли жодних результатів. Президент Франції особливо просив створити гуманітарні коридори в зонах бойових дій для евакуації цивільного населення, яке опинилося в пастці внаслідок бойових дій, як-от у Маріуполі та Києві. Надійшло сто сімдесят два запити на створення гуманітарних коридорів. Росіяни прийняли тільки близько десяти. У деяких випадках ці евакуації перетворювалися на трагедії, бо, як це часто буває, російська армія бомбила конвої, навіть якщо давала перепустку.

За словами Макрона, **Путін застряг у своєму застарілому історичному наративі** і живе у своєму власному світі. Незважаючи на те, що він був колишнім шпигуном КДБ, він все ще не може скласти точну картину сучасного світу. Він не може бачити реальність. Він

вступив у цю війну проти України, повіривши донесенням спеціальних агентів ФСБ, особливо командира 5-го управління секретної служби генерала Бессами. Останній підготував низку попередніх звітів, у яких він вказував, що російські війська будуть зустрінуті як визволителі російськомовним населенням, яке зустрічатиме російських солдатів квітами. Однак ці досьє спецслужб не відповідали дійсності. А Путін, генерали та їхня армія були здивовані українським патріотизмом, виявленим жителями окупованих територій. На початку агресії вісім російських армійських корпусів були розміщені по всій території України. Їхній бойовий план полягав у тому, щоб зблизитися зі столицею і домогтися зміни режиму в Києві. Тобто, захопити президента Зеленського та його уряд і замінити їх урядом, відкритим для вимог Москви. Але з боку Путіна було досить наївно вважати, що населення України прийме назад колишнього президента Януковича, якого українці повалили під час революції на Майдані. Незважаючи на бойові дії, регулярно проводяться зустрічі між російською та українською делегаціями, обмін думками між якими не призвів ні до чого, крім обміну полоненими.

У 2012 році президент Янукович ухвалив закон, який оголосив Україну позаблоковою державою. Тож вона не була ані кандидатом на союз із Москвою, ані кандидатом до НАТО. Однак, коли Крим був окупований Росією у 2014 році, цей "позаблоковий статус" не захистив Україну. Дійсно, **в угодах 1994, 1997 і 2010 років** Російська Федерація в кожному випадку зобов'язалася поважати **територіальну цілісність і суверенітет** України в межах її визнаних кордонів і утримуватися від застосування сили для примусу до політики українського уряду. Оскільки ці три угоди не врятували їх від російської агресії 24 лютого, очевидно, що в українців немає бажання укласти ще одну подібну угоду.

Фор наполягав на тому, що **російські громадяни** живуть у режимі, де **немає демократичної опозиції**, яка могла б висловити свою думку. Щойно з'являється потенційний опозиціонер, путінському уряду вдається засудити його до тривалого тюремного ув'язнення (Навальний) або вбити (Борис Немцов). Російське населення не має доступу до багатопартійної преси. Росіяни отримують інформацію тільки через чотири державні телеканали, які транслюють новини протягом усього дня і підтримують тільки правлячий режим. Найкращий приклад - інформація в російських ЗМІ про те, що Росія веде проти України не війну, а "спеціальну військову операцію". Тим, хто говорить про війну в Росії, загрожує тюремне ув'язнення на строк від трьох до п'ятнадцяти років. Деякі громадяни Росії досі стверджують, що не знають, що їхня армія воює в Україні. Тільки молодші і підковані в соціальних мережах знають, що Росія веде війну в Україні. Багато хто з цих молодих людей уже покинув Росію.

На першому етапі війни США заявили, що хочуть допомогти українцям захиститися від агресії; потім вони заявили, що хочуть перешкодити російському військовому апарату продовжувати виробляти військову техніку, яку Росія використовує для нападу на Україну. З 24 лютого 2022 року в американців з'явилася ще одна мета: вони хочуть **послабити російську армію і промисловість**, щоб ця країна не могла дозволити собі нападати на інші країни, як вона напала на Україну. З європейського боку, вони явно хочуть захистити Україну, не бажаючи повного розриву з Росією. У якийсь момент ми сподіваємося, що зможемо знову обговорити з Росією контекст безпеки в Європі, який адміністрація Трампа повністю відкинула, вийшовши з усіх угод щодо роззброєння. Але

й росіяни вже перейшли на їхній бік. Для європейців важливо мати можливість обговорювати відновлення соціальних, політичних та економічних відносин за умови, що російська держава перестане бути державою-агресором.

Пан Фор нагадує нам про зацікавленість Путіна в поверненні **до біполярного світу**, тому що він не може прийняти однополярний світ, який намагаються нав'язати американці. Він хоче багатополярного світу, в якому діалог між Росією і США повернеться до того, яким він був під час холодної війни, і який Помпіду назвав "кондомініумом", тобто таким статусом, в якому Москва і Вашингтон діють на рівних і як головні співрозмовники. Але, на думку Фора, Путін втратив цей статус рівноправного співрозмовника з Вашингтоном. Тепер є ще й сила Китаю, який відіграє вельми двозначну роль, утримуючись від засудження російської агресії в Україні. На відкритті зимових Олімпійських ігор лідери Росії та Китаю дали уявлення про своє бачення світу, яке не збігається з баченням західного світу. Вони хочуть мати світ із кількома полюсами рівноваги, включно з їхнім власним. Китайська газета "People's Daily" нещодавно опублікувала інтерв'ю з міністром закордонних справ України Дмитром Кулебою, в якому він заявив, що Росія є державою-агресором для України і що після закінчення війни українці хочуть долучатися до розбудови мирного і демократичного світу. Хоча ці слова пана Кулеби не збігаються з думкою Китаю, вони були опубліковані. Пан Фор наполягає на тому, що мир, безсумнівно, прийде і через російське населення. Наразі населення Росії, як і раніше, підтримує образ дій Путіна в чотирьох війнах, які він вів (друга війна в Чечні, війна проти Грузії, війна в Сирії, війна проти України). З кожним разом його популярність зростала. Але цього разу, коли населення відчує конкретні наслідки європейських економічних санкцій, настануть часи, коли росіяни закликатимуть Путіна до відповіді. Фор розглядає **кубинську ракетно-ядерну кризу 1962 року** як паралель російській війні в Україні. Для досягнення своєї мети Микита Хрущов шантажував Америку Джона Фіцджеральда Кеннеді ядерними ракетами. Зі свого боку, під час цієї кризи президент Шарль де Голль сказав російському послу, що в такому разі "вони помруть разом". Однак 1964 року радянські генерали дорікнули Хрущову в тому, що він занадто ризикує, і "запропонували" йому піти з політики. **Російські військові генерали і співробітники ФСБ** можуть у найближчому майбутньому, як під час кубинської кризи, запропонувати Путіну піти у відставку, оскільки він занадто сильно послаблює російські збройні сили і розвиток військово-промислового комплексу. Пан Фор закінчив свою доповідь тим, що ця війна проти України може в кінцевому **підсумку означати відхід Путіна**, як це сталося з Хрущовим у 1964 році.